

Groei kan alleen plaats vinden vanuit verbondenheid met waar je vandaan komt. Als je vooruit wil komen zonder gebruik te maken van de geschiedenis ben je als een snijbloem, zonder wortels. [JEROEN HEINDIJK]

Denken Hoe zou het eruit kunnen zien om als persoon of organisatie in eigen tempo een eigen vorm en schoonheid te ontwikkelen, in afstemming met de omstandigheden? Zou dat anders zijn dan nu het geval is? Brainstorm eens vrijelijk over vorm en schoonheid.

Doen Teken jezelf als bloem of boom waarin je jezelf herkent of maak een foto van een bloem of boom. Schrijf je associaties op. Wat is kenmerkend of bijzonder voor deze bloem of boom, op dit moment? Waaraan zie je zijn geschiedenis, zijn kracht, zijn schoonheid? In een groep kun je dit met elkaar uitwisselen.

Bomen en planten groeien zelden gelijkmatig en rechtlijnig, maar meestal met horten en stoten, in kronkels en bochten. Op weg naar licht en ruimte volgen ze logische en verrassende patronen. Sommige planten zoeken steun in hun groei, zoals de klimop die tegen andere bomen opgroeit of de druif, die zich met zijn tentakels vastgrijpt aan alles wat hij tegenkomt. Of ze worden door elkaar gesteund, door samen massa te vormen, zoals gras of mos. Elke plant of boom heeft een eigen patroon, wat goed te zien is aan de kale bomen in de herfst of winter.

Net zoals mensen niet in elke omstandigheid gedijen, groeien bomen en planten niet zomaar overall. Elke soort stelt specifieke eisen aan de omgeving: klimaat, bodemsamenstelling en zuurgraad, hoeveelheid neerslag, diepte van het grondwater en de aanwezigheid van andere organismen. Als de omstandigheden veranderen, verandert ook de vegetatie. Een plant in een niet passende omgeving verpietert.

Groei zorgt voor toename in omvang en verandering in vorm. Een plant wordt hoger, krijgt meer bladeren, komt tot bloei en vormt zaad. Veel planten verwelken vervolgens, maar de wortels wachten ondergronds op een nieuwe lente, wanneer de plant weer kan groeien. Een- of tweejarige planten verspreiden zaad dat later ontkiemt. De stam van een boom wordt dikker door de toename van jaarringen. Bij de groei van nieuwe cellen ontstaat elk jaar een nieuwe ring. De breedte van de ring geeft het groeitempo weer, wat samenhangt met temperatuur en regenval. Bij veel droogte staan de ringen dicht op elkaar, veel regen zorgt voor brede ringen. Veel storm veroorzaakt jaarringen die niet mooi rond zijn. Onder druk van de wind buigt de stam door en aan die kant vormt de boom speciale cellen met een dikke, stevige wand die tegendruk uitoefenen. Dankzij deze 'drukcellen' kan de boom toch recht omhoog groeien. (www.dedigitaleschooltuin.nl)

Door weer en wind krijgt een boom karakter en geschiedenis. Elke boom ontwikkelt een eigen vorm. Takken breken af en er ontstaan wonden die hun sporen nalaten. Soms is menselijk ingrijpen (snoeien) nodig om de boom lucht en ruimte te geven.

De oudste boom op aarde is de Great Basin Bristlecone Pine (*Pinus longaeva*) van 4844 jaar oud, te vinden in de White Mountains in Californië. Een onvoorstelbaar lang leven.

Zoals je aan de jaarringen het levensverhaal van de boom kunt lezen, kun je in een plant ook de voorgaande groeifasen herkennen. Het is een manier van kijken vanuit de Goetheaanse fenomenologie (zie ook blz. 85). Fenomenologen zien de plant niet alleen zoals hij zich toont, bijvoorbeeld in volle bloei, maar in haar doorgaande ontwikkeling, waarin de essentie van de plant steeds een andere vorm heeft. Die vormen zijn wel aan elkaar verwant. Zo blijken steel, blad en bloemblad dezelfde basisvorm te hebben. De essentie van een plant is de beweging van ont-

wikkeling, in een bepaalde volgorde door verschillende fasen heen. Van kiemblad (begin) tot zaad (eindpunt en nieuw begin) laat een plant een reeks momentopnamen zien. Geen daarvan is een betere expressie van het plant-zijn dan een andere, ook al lijkt een bloem de ultieme uitingsvorm van het binnenste dat naar buiten komt. Alleen in de hele cyclus komt de essentie van de plant tot volledige expressie. Dit principe is ook toepasbaar op de biografie van mensen en organisaties. In een mens of organisatie wil zich een essentie manifesteren, waarvoor steeds opnieuw de meest passende vorm gevonden wordt. Ieder moment is een volle expressie van de kern, terwijl de vorm steeds verandert. Elke fase is even waardevol én onlosmakelijk verbonden met het geheel. De hele geschiedenis van een persoon of een organisatie zit vervat in de huidige uitingsvorm. Door je intensief met iemand of iets te verbinden, leer je hem of het echt van binnenuit kennen. [PAUL VAN DIJK]

Als we de natuur een handje helpen, levert het snoeien van dode en overtollige takken weer nieuw leven op. In een workshop ikebana (Japanse bloemsierkunst) ervaren deelnemers wat dit snoeien betekent. Het gaat er dan om de essentie van het materiaal te zien. Dit brengt veel teweeg: 'Wat heb ik een moeite met het snoeien van materiaal, het gaat in tegen mijn eigen natuur. Toch weet ik ook dat het belangrijk is om te snoeien in de dingen die ik allemaal doe.' Snoeien vergelijk ik met prioriteiten stellen en kiezen. Wie of wat geef ik voorrang om daadwerkelijk tot groei en bloei te laten komen? [TVDW]

Waar zou jij in je werk of persoonlijk leven eens kunnen snoeien?

Denken

Loop door een bos in de herfst of winter, als de bomen kaal zijn. Welke groeipatronen zie je? Hoe ziet jouw eigen groeipatroon eruit? Vloeiend en rond of met abrupte richtingsveranderingen, een min of meer rechte lijn zoals een den of met veel kronkels zoals een eik?

Doen

Zorg voor tekeningen van een boomschijf op minimaal A4-formaat. Kijk naar de geschiedenis van de boom. Schrijf of teken je eigen biografie in de ringen: belangrijke gebeurtenissen, hoogte- en dieptepunten. Het doel is inzicht te krijgen in je eigen ontwikkeling door de jaren heen.

Doen

Hoe zou het zijn om in organisaties meer als bioloog te denken, zoals organisatiekundige Peter Senge bepleit in zijn boek 'Dans der verandering'? Hij vraagt zich af wat we van de biologie kunnen leren over groei en het mislukken van groei. Veel leiderschapstrategieën zijn bij voorbaat tot mislukken gedoemd. Leiders die verandering willen en als een tuinder naast hun planten staan en smeken: 'Groei dan toch! Gooi er een schepje bovenop! Je kunt het wel!' Geen tuinier probeert een plant te overreden om te groeien: als het zaadje niet het potentieel heeft om te groeien, kan niemand daar iets aan doen. Ook als het zaadje wél groeipotentieel heeft, helpt het niet om aan de plant te trekken om hem harder te laten groeien. Waar je wel invloed op kunt uitoefenen, zijn de groeicondities. Ieder mens kan bijdragen aan een positief klimaat voor groei. Maar volgens Senge moeten we ons vooral concentreren op beperkende processen die de groei kunnen vertragen of doen stoppen. In de natuur draait alles om de interactie tussen versterkende en beperkende processen. Een zaadje heeft de mogelijkheid in zich een boom te worden. Als tijd rijp is, ontkiemt het en begint te groeien. De groei wordt bepaald door de hoeveelheid water en voedingsstoffen, ruimte voor de wortels, warmte en zonlicht, ruimte voor de takken, insecten die de bladeren vernielen, enzovoort. Beperkingen in de omstandigheden kunnen ervoor zorgen dat de groei stopt voordat het organisme zijn potentieel heeft gerealiseerd. Soortgeno-

ten groeien verder omdat zij niet dezelfde beperkingen ondervinden.

De Chileense bioloog Humberto Maturana zegt dat elke beweging per definitie wordt geremd zodra zij plaatsvindt. We kunnen hier gebruik van maken of ons ertegen verzetten. Als we er gebruik van willen maken, moeten we nieuwsgierig zijn naar de wisselwerking tussen groei-processen en beperkende krachten en ons daarin verdiepen. Dit betekent dat het opbouwen van lerend vermogen, het leren leren van wat er gebeurt, veel belangrijker is dan de focus op de veranderdoelen. En we moeten geduld hebben...

Het groeiproces van planten en bomen is vergelijkbaar met leerervaringen in het leven. In een eigen tempo met de nodige weerstand accepteren wat er is. Dingen durven aannemen van anderen, jezelf soms voor je kop slaan. Jezelf goed leren kennen door het aangaan van contacten en de manier waarop je met veranderingen of problemen omgaat. [KEES OUWENS, beeldhouwer en tuinarchitect]

Welke beperkende processen kom jij of komt jouw organisatie tegen in haar groei? Welk versterkend proces of welke kracht heeft dit opgeroepen bij jou of jouw organisatie? Wat was daar het gevolg van? Denken

Loop eens een dagje rond in je organisatie als een boswachter in zijn bos. Wat zie je groeien? Waar zit dood hout? Waar is het dicht begroeid en waar is gebrek aan licht en ruimte? Waar zie je nieuwe planten of dieren? Welke plek spreekt je aan? Doen

Maak een Loesje-poster over groei en bloei in jouw organisatie. Doen

BOMEN ALS SPIEGEL

Bomen zijn geweldige voorbeelden als het gaat over groei. Hun onverstoorbare kracht spreekt tot de verbeelding. De manier waarop een boom door zijn omgeving is gevormd, kan een herkenbare spiegel zijn voor mensen. Neem een jonge beuk, heel gedrongen van vorm, zoekend naar licht onder andere bomen. Zelf weet het boompje niet hoe mooi hij is geworden door zijn overlevingsstrategie. Of een eik waarvan de kroon sterk verkleind is, vergelijkbaar met een burn-out bij mensen. De natuur verkleint automatisch de takken, de mens moet bij een burn-out zelf in zijn taken snoeien. Een omgezaagde boom kan op zijn cambiumrand (de levende buitenste ring) weer uitlopen. Zo kunnen na een aantal jaren weer stevige stammen ontstaan. Een herkenbaar beeld: wie is niet ooit gevoelsmatig afgekapt en er daarna langzaam maar zeker sterker en veelzijdiger uit gekomen? De natuur leert ons dat tijd wonden heelt en nieuwe perspectieven biedt. [WWW.BOSTOCHTEN.NL]

Ook voor ondernemingen is de natuur een voorbeeld van succesvol ondernemerschap. Bomenkenner Jeroen Heindijk neemt regelmatig mensen uit het bedrijfsleven mee op bostochten en laat hen de natuur zien als voorbeeld van een succesvolle onderneming. Ze kijken bijvoorbeeld naar de overlevingsstrategieën van verschillende bomen. Wat is het verschil? Waar identificeer je je mee? Welke kun je gebruiken op korte en op lange termijn? Mensen zien dat het niet alleen om winst gaat maar veel meer om samenwerking en duurzaamheid. Vooral mensen uit de financiële wereld zijn zeer geïnteresseerd in deze strategieën.

Een accountant met een eigen assurantiëkantoor was failliet gegaan en in een depressie beland. Zijn passie was nalatenschappen, wat zijn oorsprong vond in zijn jeugd. Toen hij vrij jong was, overleed zijn vader en hij had toen de nalatenschap geregeld. We zaten op een bankje voor een beuk, een vrij lijzige boom met halverwege de stam een gat en een groene bossage. De beuk bleef een beetje achter bij zijn burens en zijn kroon had niet zoveel toekomst. Ik vroeg hem naar de boom te kijken en te beschrijven wat hij zag. De man beschreef dat de beuk met zijn armzalige kroon niet met de andere beuken kon concurreren. Ik vroeg hem waar de kracht van de beuk zat. Dat was duidelijk: in die groene bossage bij de wond op de stam. Ik vroeg hem wat zijn wond was. De spiegel was helder, hij verloor zijn vader en kreeg passie voor nalatenschappen. Bij de opzet van zijn bedrijf had hij aangenomen dat hij een breed georiënteerd assurantiëkantoor moest opzetten, zoals iedereen deed. Drie maanden later kreeg ik een kaartje van hem dat hij bloeiend bedrijf in nalatenschappen had. [JEROEN HEINDIJK]

Bomen zijn heel verschillend en roepen verschillende associaties op. Enkele voorbeelden:

- Een eik is een langzame groeier die heel oud kan worden. Er zijn eiken waarvan men vermoedt dat ze duizend jaar oud zijn. Deze bomen zijn veelal hol, doordat de stam is gaan rotten op plekken waar takken zijn afgebroken. De eik leeft gewoon door. Voor veel volken is de eik een magische boom. De vrijstaande eik is symbool van (mannelijke) kracht, seksualiteit, macht en een lang leven. Hij is verbonden met vuur en vruchtbaarheid. Hij is tevens zinnebeeld van gastvrijheid.
- Een beuk heeft brede wortels die niet diep zitten, alsof de boom nauwelijks meer nodig heeft dan zijn eigen zelfvertrouwen om recht te blijven staan. Het is een krachtige boom. Onder beuken is vaak weinig ondergroei, behalve op kalkhoudende grond waar de boshyacint met grote vreugde groeit en in het voorjaar prachtig blauw bloeit. De beuk symboliseert wijsheid en moederlijke warmte.
- In een gematigd klimaat is de berk de eerste boom die opgroeit na een natuurramp. Het is een taaie boom, die het ook goed doet in koude, winderige gebieden. Een berk straalt vriendelijke rust uit, een herinnering dat het leven harmonieus en zacht kan zijn. In de toppen van berken zie je vaak merkwaardige, dicht opeen gegroeide takken bossen, de zogenaamde heksenbezems, door irritatie veroorzaakte dwergvormen.

Doen Loop eens door het bos en kijk met welke boom bij je past of met welke boom je je kunt identificeren. Ga een tijdje tegen de boom aan staan of erbij staan. Wat ervaar je? Wat spreekt je precies aan in die boom?

Doen Teken een boom die voor jezelf staat. Laat zoveel mogelijk aspecten van de boom aan bod komen. Bekijk achteraf wat er uit de tekening spreekt. Wat valt op? Waar is de boom sterk of gedetailleerd, waar niet?

SEIZOENEN

Groei volgt de seizoenen en reageert op het klimaat. De cyclus van de seizoenen herhaalt zich elk jaar, als wetmatigheid van de natuur en van het leven. In de winter liggen zaden te wachten in de aarde. De sapstroom van bomen komt tot stilstand en daarmee de groei. Dieren gebruiken zo min mogelijk energie of zijn in winterslaap. Alles rust en wacht. Zodra het warmer wordt komt de wereld weer tot leven. Bomen ontbotten, knoppen komen uit, blad ontvouwt zich, nieuwe scheuten groeien. Zaden ontkiemen en beginnen te groeien. Insecten en reptielen komen te-

het beste is misschien alweer

Groei, wat zullen we met je doen
we kunnen je niet snoeien

niet mee bemoeien.

voorschijn uit hun overwinteringsplaats. Dieren worden geboren. Vogels bouwen nesten en leggen eieren. Het is langer licht en de lucht is geurig. Er komt weer kleur in de wereld. Levenskracht is volop zichtbaar.

Lente is een tijd van inspiratie en energie, maar ook van kwetsbaarheid en zichtbaarheid. Het is een fase van verwelkomen. Zomer is de tijd van genieten, van volheid, licht en warmte, felle kleuren, bloeiende bloemen en het begin van vruchten. In de herfst trekt het bladgroen naar binnen en blijft er rood over. De bladeren laten los en bedekken de bodem. Dieren en wind verspreiden vruchten en zaden. Bomen laten dood hout vallen. Vogels trekken weg naar warmere oorden. Bloemen en planten verwelken en sterven af. Vergankelijkheid alom. Totdat de winter invalt. De seizoenen zijn een metafoor voor de cyclische beweging die in elk ontwikkelingsproces te herkennen is.

Lente Ontkiemen. In knop. Ontluiken. Groeien.
Nieuwe plannen en initiatieven. Een belofte laten zien. Contacten leggen.

Zomer Doorgroeien. Bloeien. Bestuiving. Aanzet tot vruchten. Rijpen.
In vol contact met de wereld. Alles op zijn mooist. Kruisbestuiving.

Herfst Vruchten dragen en plukken. Loslaten. Vergaan en opruimen. Verzamelen. Zaden.
Veranderen, transformeren. Oogsten en opnieuw zaaien.

Winter Slapen, rusten. Zuinig met energie omgaan.
Verwerken, bezinnen. Balans opmaken. Dromen, visieontwikkeling.

De lente is een goede tijd om nieuwe initiatieven in de wereld te zetten, zowel persoonlijk als in organisaties. Alles wordt gemakkelijk geboren. Het tintelt van nieuw leven. In de zomer komen initiatieven tot groei en bloei, in volle kracht en pracht, zichtbaar en kleurrijk. Het is een seizoen van genieten en het vieren van successen. Kruisbestuiving tussen initiatieven ligt voor het grijpen. Aan het eind van de zomer worden de vruchten geplukt.

In de herfst kunnen de resultaten verspreid worden, als vruchten en zaden die op vruchtbare bodem vallen. Herfst is ook een periode van transformatie: loslaten wat niet meer nodig is en veranderen wat niet meer voldoet. In de winter komt alles tot stilstand. Tijd voor het opmaken van de balans. Het kan lijken alsof het proces vastloopt omdat het leven zich naar binnen keert en er niets zichtbaars gebeurt. Dan geeft het houvast te bedenken dat er geen nieuw begin is zonder een voorafgaande periode van leegte, kou en kaalheid. Als er gezaaid is, vraagt het geduld en zorg voordat het zaad tot ontkieming komt. In de natuur zijn lente en herfst de perioden waarin het meeste gebeurt, terwijl zomer en winter relatief stabiele periodes zijn.

Boeren, boswachters, tuinders en anderen die in de natuur werken weten dat het weinig zin heeft om tegen de seizoenen in te gaan. In de natuur heeft alles zijn tijd nodig. Meebewegen levert het meeste op en koste de minste energie. Mensen die in de natuur werken zijn goede waarnemers, die precies zien, voelen, horen en ruiken waar de natuur zich bevindt in de cyclische opeenvolging van seizoenen.

Het is voorjaar. Tijd om stil te staan bij wat zich in de winter heeft ontwikkeld in mijn coachingspraktijk. Wat wil ik laten opbloeien, wat wil ik zaaien, welke bollen zitten al in de grond die nauwelijks meer om aandacht vragen? Ik voel me net een eekhoorn die aan het eind van de winter zijn verstopte voorraden niet meer kan vinden. [MARIA PINXTER, natuurcoach]

Tijdens een wandeling langs de Maas stond ik samen met een klant stil bij een boom. Het was een herfstige dag waarop de bladeren van de boom op de grond dwarrelden. De boom stond scheef, hellend over het water, bestand tegen weer en wind. Opeens zei zij: 'Ik hoop dat ik zo sierlijk zal loslaten als deze vallende bladeren, in het vertrouwen dat zich al een nieuwe knop heeft gevormd.' [TVDW]

De seizoenen leren ons op een andere manier naar organisatieontwikkeling te kijken, als natuurlijk proces waarin verschillende fasen elkaar als vanzelfsprekend opvolgen. Dit is goed te zien bij pionierorganisaties. De eerste jaren kenmerken zich door snelle groei. De afzetmarkt breidt zich uit, net als het aantal medewerkers. De organisatie bloeit en de oogst is rijk. Na een paar jaar gaat de toegenomen omvang om een andere organisatievorm vragen. Vaak komt de groei tot stilstand en breekt de figuurlijke winter aan: een tijd van bezinning en wellicht reorganisatie om straks verder te kunnen groeien. Ook op langere termijn is deze cyclische beweging te herkennen in de ontwikkeling van organisaties. Periodes van groei en bloei worden gevolgd door stilstand of zelfs achteruitgang. Dit kan er toe leiden dat de cyclus eindigt: de organisatie houdt op te bestaan. Of er komt een periode van bezinning en koerswijziging, waarna herstel en een nieuwe groei inzetten.

Een instrument om bewust met de seizoenen te werken is de seizoenstraining 'Natuur werkt!', een training op basis van de seizoenen, voor managers, ondernemers en werknemers. Het principe achter de training is dat mensen op het gebied van persoonlijke, team- en organisatieontwikkeling leren van de vier seizoenen en wat de natuur daarin vertelt. Vanzelfsprekend met seizoensgebonden maaltijden, lichte salades in de zomer, boerenkool met spek in de winter. De training is ontwikkeld door Marcel Jongmans en Tini van de Wetering.

We zijn vertrouwd met de groeicyclus van zaad tot bloem en van bloem tot zaad; de cyclus van verandering van kale takken in de winter tot de glanzende knop, de goudgroene sluier van het voorjaar, en dan het volle blad van de zomer en het ruisen van de goudbruine herfstbladeren. We letten op de vogel en het nest, het ei en het jonge vogeltje. Groei, verandering en voortplanting zijn allemaal aanduidingen van wat we het leven noemen. De open spiraal leidt naar buiten de ruimte in, naar de kosmos en naar een bewustzijn dat ruimer is dan dat wat we nu bezitten. Zo wordt het leven steeds rijker, ruimer en mooier. [E.W. PRESTON]

Lentevragen:

Welke kiemen en knoppen zijn er in je leven (of in de organisatie)?
Wat inspireert je? Wat geeft je nieuwe energie?
Waar in ben je nieuw, zichtbaar en kwetsbaar? Wat verwelkom je?
Welke belofte houdt dit in?

Zomervragen:

Waar in ben je groots en mooi? Wat valt op aan je? Wie zie je?
Hoe zorg je voor bestuiving en kruisbestuiving (uitwisseling van ideeën en ervaringen, samenwerking, maar ook bevruchting waardoor er later in de cyclus gezaaid kan worden)?

Denken

Herfstvragen:

Wat wil je loslaten? Wat mag er af vallen?

Welke vruchten draag je? Waar komen deze terecht?

Wat wil je graag zaaien? Wat is rijp om verspreid te worden in de grond gestopt te worden?

Wintervragen:

Hoe kijk je terug op de cyclus? Wat was er aan de orde in de verschillende seizoenen?

Hoe ervaar je rust en stilte? Hoe ervaar je de donkerte van de winter?

Wat ligt er onder de grond op de lente te wachten?

In welke seizoen bevindt de organisatie of het project zich? Waaraan zie je dat? Wat is kenmerkend voor deze fase? Denke fase? Wat vraagt deze fase van de betrokkenen? Wat is de volgende fase en hoe kun je daarop anticiperen?

Maak dagelijks een korte wandeling door een stukje natuur (park, bos). Neem een vraag mee die je bezighoudt. Doen Richt je aandacht op wat je tegenkomt, de tekenen van groei en van de seizoenen. Schrijf deze na afloop op en maak een koppeling naar je vraag. Wat vertellen je observaties je over je vraag?

VRUCHTEN, NOTEN EN ZADEN

Planten en bomen vermeerderen zich om hun voortbestaan te waarborgen, onder meer via vruchten en zaden. Deze zijn het resultaat van groei en bloei, het eindpunt en tegelijk het beginpunt. De vormen waarin zaden worden 'opgeborgen' zijn talrijk. Dennenappels bergen zaden tussen hun schubben. Vruchten en noten omhullen zaden. Kastanjes zitten gevat in bolsters, beukenootjes in prikkerige omhulsels. Eikels hangen in een dopje aan de takken. Planten hebben vaak zaaddozen met verschillende compartimenten, met daarin talrijke zaden. Of de zaden zitten in of aan het hart van de bloem, zoals zonnebloempitten of de pluizen van een paardenbloem. Alle vormen dragen bij aan verspreiding, door wind of water of via dieren die vruchten en zaden in hun vacht meenemen, ze opeten en via hun uitwerpselen verspreiden, of verstopten als wintervoorraad. Sommige omhulsels knappen met kracht open waardoor zaad op enige afstand van de plant terecht komt.

Zaden bevatten genetische informatie. Een enorm potentieel, maar of het tot groei komt hangt af van de omstandigheden. Zonder licht, warmte, lucht en water is er geen groei. Zaad behoudt haar kiemkracht jarenlang. In eeuwenoude fossielen is zaad gevonden dat zelfs nog tot ontkieming kon worden gebracht.

Bij de start van een traject reik ik mijn klanten een zakje Morgenster-Zaden uit. De metafoor is: 'Wie zaait, zal oogsten.' In het zakje zitten wilde akkerkruiden. 'Wild' als symbool van het loslaten van gebaande paden op weg naar werken in passie. En 'akkerkruiden' omdat die een snelle bloei kennen om zich vervolgens als vele zaadjes te verspreiden. Met andere woorden: we zaaien met de focus in het traject ook kiempjes op tal van andere terreinen. [JOLANDA VERWEIJ, loopbaancoach]

Het logo van mijn uitgeverij is een paardenbloempluisje, als symbool voor de ideeën van anderen die op de vruchtbare grond van mijn bedrijf kunnen ontkiemen, groeien en bloeien, in de vorm van boeken en concepten. En als symbool voor de verspreiding van waardevol gedachtegoed via de producten, die ervoor zorgen dat zich bij lezers weer nieuwe dingen kunnen ontwikkelen. [12]

In organisaties doet vermeerdering denken aan uitbreiding van de omvang en aan innovatie. Bij uitbreiding zie je dat een organisatie zich steeds meer gaat vertakken door nieuwe afdelingen op te richten of nieuwe werkgebieden te betrekken. Of er komen nakomelingen, in de vorm van dochterondernemingen. Een andere vorm van vermeerderen is het celdelingsprincipe, dat in de natuur veelvuldig voorkomt en dat Eckart Wintzen toepaste op zijn automatiseringsbedrijf BSO (later BSO/Origin). Toen het bedrijf sterk groeide, splitste hij het op in twee 'cellen' die ieder veel vrijheid hadden, maar wel de identiteit van BSO moesten uitstralen. Ook deze twee cellen groeiden snel en splitsten zich. Enzovoort. Zo kon het bedrijf groeien en binnen elke cel toch de sfeer en mensgerichtheid van een klein bedrijf behouden.

Bij innovatie is het zaak om een goed idee te verspreiden en op vruchtbare grond te doen belanden zodat het tot groei en bloei komt. Een goede idee leidt niet vanzelf tot succes. Het moment en de omstandigheden spelen een belangrijke rol, naast de wijze waarop het wordt ingevoerd. Een goed idee is net een paardenbloempluisje: het heeft alles in zich, maar alleen als het op de goede plek terecht komt en de omstandigheden gunstig zijn, komt het tot ontwikkeling. Risicospreiding kan handig zijn. Een voorbeeld hiervan is de 'dennenappelstrategie', bedacht door consultant Winston Ledet, toen hij de implementatie van een zeer effectieve nieuwe strategie voor het onderhoud van chemische fabrieken jammerlijk zag mislukken. Hij vond het onbegrijpelijk dat een strategie die zo succesvol was gebleken niet vanzelf zijn weg vond in de organisatie. Sterker nog, het leek wel of niemand het wilde zien. Tijdens een bijeenkomst keek hij uit het raam en zag dat het gras bezaaid was met dennenappels. Toen besepte hij dat de natuur niet alles zet op één of twee zaadjes, vanuit de verwachting dat die wel zullen wortelen. De natuur zaait een groot aantal zaadjes in een zo groot mogelijk gebied. De meeste zullen doodgaan, maar er zullen er genoeg overleven om een heel bos te doen groeien. De dennenappelstrategie dus: veel zaaien zodat er altijd wat te oogsten valt. [PETER SENGE, 2000]

Lepelaars doen in de broedtijd aan risicospreiding. De eerste vogels op de Wadden kunnen begin maart al eieren hebben. Maar tot eind juni arriveren er nog nieuwe vogels in de kolonie. Dan kunnen de jongen van de eerst aangekomen dieren al vliegen, als alles mee heeft gezeten, want vroeg beginnen betekent ook veel kans op koud en nat weer. Regelmatig gaat een vroege lichte jongen verloren door nattigheid en onderkoeling. Maar als ze overleven, hebben ze wel het voordeel dat ze de hele zomer de tijd hebben om goed te leren vissen, wat belangrijk is om de herfst en winter door te komen. Door de grote spreiding in broedtijd worden er ieder jaar voldoende jongen groot. [STAATSBOSBEHEER, 2002]

Denken Welke vruchten of zaden verspreid jij (jouw organisatie) in de wereld?

Waar komen ze terecht? Wat gebeurt er mee?

Wat kun jij (de organisatie) doen om verspreiding, ontkieming en groei te bevorderen?

Doen Verzamel een aantal zaden (beukenoot, eikel, bloemzaad, zonnebloempitten) en kijk er eens goed naar. Welke potentie hebben ze? Visualiseer of teken wat eruit zou kunnen komen. Kies een locatie, een omgeving. Schets de toekomst. Als manager zou je hetzelfde kunnen doen met mensen die je begeleidt. Welke zaden dragen zij in zich? Wat zou eruit kunnen komen? Welke voeding hebben zij nodig?

Doen Volg de seizoenen en de actuele gebeurtenissen in de natuur op de voet via www.natuurbericht.nl.

